مێرگی زام

مێرگی هەتاو

شیعر

1996

زێی شیعر

هەژین

به باڵەبانی چ ژانێك بتژەنم؟
بتنێم به لالێوی كام شوانی حەسرەتو گوناهمەوە؟
تا بیستنم به بارانی ئەم دۆزەخه شیرینه
گوڵ گوڵی و تەڕ و پاراو بێ؟
به كام ڕەگی تێر ئاو به ئازار، پڕوپۆت شێت بكەم؟
بۆئەوەی له خاچی ئەم باڵا سوورەی ئاسۆمەوە بئاڵێن؟
له پێدەشتی ئەم گومانه زەردو بەرینەدا
كام ئەسپی یەقین بئاژوێم؟
بۆ ئەوەی بگەمه هەواری خۆڵەمێشت؟

ناتوانم بتژەنمو بتكەم به باڵی ئەفسانەی ڕوانینم
هەتا دڕ به ئابلۆقەی ئەم وەرزه نێزه به دەستانه نەدەم،
ئابلۆقەی: هەوەسه زێڕینەكان.
ئابلۆقەی: دەمامك.
ئابلۆقەی: كتێبه چەكمه له پێكان.
ئەم بەیانییه دەستی خۆم

لە کۆتی شانی خۆم ئازاد کرد و

پێم وت: بچۆ

"با" لەسەر "ئاو" بنووسەرەوە

گەردەلوول بخوێنەرەوە

ساکاریی بکە بە تەم‌و مژ.

شەوەزەنگ هەڵهێنجە

بۆ هەڵتەکاندنی بورجی سیای فەرهەنگەکان

بوومەلەرزە بە.

سیحری شیعر بەو سرووشت تەوق کە.

ڕێی نەهاتێ بگرە کە وتیان پیا مەڕۆ

لە ڕواڵەتی بە بریق‌و باقی گەڵاکان گەڕێ‌و

بەرەو بنج داگەڕێ.

پێم وت: بڕۆ و گوێ مەدەرە "سەر"م.

"سەر"م: ئەو سوڵتانەی تا ئەم چرکەیەش

هەرخۆی لە کفنی تاریکستانەوە پێچاوەو

بە دڵنیاییەکی گەوجانەوە هەتا ئێستەیش

لە نێو تابووتی پەندە بوێرشەکاندا ڕاکشاوە.

بڕیارم دا، ئەم بەیانییە، وا بتژەنم.

بڕیارم دا: دەست بکەمە گەردنی مەحاڵی ئەو دیو سنوورەکان

چوارچێوەکان فەرامۆش کەم

گەردوون بێنمە نێو چاوانمەوە

به باڵی فڕینێکی بێکۆتایی ئەوینت بکەم بە ئاسمان.

پەنجەکانم بەرەڵا کرد:
بۆ ئەوەی شارو شارۆچکەی ئەم "زمانە" بهەژێنن
ئەو دیوارە نەفرەتییانە بڕووخێنن
کە قامووسی تاریکیی و وشەی نۆکەریی دەست لەسەر خەنجەر
سەقامگیری کردوون.
قەڵەم بە دەوری کاغەزدا کەوتە حیلە:
دواتر بوومە یاوەری و بەجووتە
ملی بن بیفە ترسناکەکانی ئەوینمان گرت.
باڵە خوێناوییەکانی قەڵەمم داگیرساند
ئەو باڵانەی وەك باسکی داستانەکان
سرەوتیان بۆ نەبوو.
لەو هاوارانە ئەچوون کە لە دووڕیانی
نەمری و بزربووندا
بە مەحاڵی بەخشندە،
بە ترسی ئێسك سووك،
بە مردنی بە شۆڕش ڕازاوە،
ئەگەنو ماچیان ئەکەن.
مێژووش خێڵی تۆڵە بوو.
دەمی بڕندەی ئەو یاسا بەردینانە بوو
کە هەموو ڕۆژێ لەسەر سەکۆی خوایەکی دڵڕەق

وەکوو ئاسکێکی پەڕاگەندەو لانەواز، سەریان ئەبڕیم.
بەڵام من دوای هەموو سەربڕینێ
هەڵئەستامەوە سەرپێ
دیسانەوە ڕووم ئەکردەوە: ڕووگەیەکی تازەی تۆ.
گیانی نوێخوازم.. گیانی گەڕیدەی ڕەجم کراوم
وەکوو "سەمەندەر"
دیسانەوە بە خەونو گۆرانیو سەما
هەڵئەگیرسایەوە، دائەمرکایەوە، هەڵئەگیرسایەوە،
ڕێگەم
ڕێگەی ئەوینی ڕووتو ڕەجاڵم:
بۆ ئاوی تینوو،
بۆ گوڵە گەنمی برسی،
بۆ پرشنگی وێڵی بێ ئەنوا .. ئەکردەوە.
هیوام
رافزییەکی عاشقی بێپشت و پەنایە
سۆزەکانی "حەللاج" ناوکیان بڕیوە.
من سەرەتای ئەو یاخی بوونەی مەرگی خۆم..
سەرەتای ئەو شێت بوونەی دەستم لە بیرە:
کاتێ پەنجەم لەسەر گردۆڵکەیەکی شەوەزەنگی زمان
کەوتە قاسپە قاسپ و خوێندنی ڕەنگاو ڕەنگی
بە گوێچکە نائاشناو بە چاو نامۆ.
لەوساوە ئیتر یەکەمین هێڵی کازیوە

له مناڵدانی "ڕستەیەکی نوێدا"
سەری لە قەڵەم جوقاو بە نەفرەت کرا.
ئەوسا منیش نەفرەتم
لە یەکەمین لە دایکبوونی شێوێنراوی خۆم کرد.
بەفری ڕوانینێکی نوا باریوم
پێشکەشی بوونم کرد:
کە لە گەرووی سێدارەکانمدا زابوون.
" ئەو سێدارانەی هەموو شەوێ
لە ژوورەکەمدا ڕیز ئەبن"
لە فرمێسکی ئەو گوڵە نامۆیانەدا
"کە لە سەرمێزەکەم.. هەڵئەقوولێن"
لەو نیشتمانە گرمۆڵەیەدا
"کە سەری لە گوێ قەبری چرپاکەم ئەلەرزێ"
جارێکی تریش گوڕم بەستەوە
گوڕبەستنەوەی شەیتانێکی دڵنەرمی بازۆڵە ئەستوور.
بێباك بووم، بێدەربەست.. لە چاوی
ئەو وشە- جاسووسانەی
شوێن پێی شەپۆلیان هەڵگرتبووم.
بێباك بووم، بێدەربەست لە داوی
ئەو "زاراوانەی" بۆ خەیاڵم نرابوونەوە.
ئیتر ئەوسا
"قەناعەت"م وەك بلیتی "یانسیب"ێکی دۆڕاو لەتو پەت کرد.

زەمانم وەك سەعاتە ژەنگ گرتووەکەم شکاند.
بە هەوێنی تیشکی ئەم بەیانییەیش
نانم بۆ خۆشەویستییەکی هەژارو بێ داڵدەو
نیشتمانێکی ئاوارە کردەوە.
ئەو دەستەیش کە بەڵێنی
هەژین و بوومەلەرزەی بە "زمان"داوە
بارانی خەون، لە هەڕەتی تێکشکانو هەرەسدا
لەسەر تەم تتوومان ئەنووسێتەوە.

تەمووزی 1991

ڕەو ـ بەغدا

ئەمە باهۆزی مردنە؟
یاخود کۆستێکی باڵداره
بەم بەیانییە خەواڵووە
لە دەربەندی بەهارێکی ترساوەوە
بە نێو تانوپۆی هاوارو زریکەمدا
ئەئاژوێتو
تیژتر لە چاوی شەیتانو
ڕەقتر لە تۆڵەی تەتەرو
مۆنتر لە قاقای هۆلاکۆ
بەرەو کاولاشی ڕووناکیم دائەگەڕێ !

★

ئەمە باهۆزی مردنە؟
یان تەپاوتلی مێژوومە؟
یان خل بوونەوەی دۆزەخەو

لە تەوقەسەری بەهەشتی
ولاتێکی بێخواوەندو کەساسەوە
بەرەو ڕۆحم دائەگەڕێ !

★

لەم مەرگە ساردەدا
بە لووزە و
بە لووزە و
شارانم ئەڕژێنە ناو چیاو دۆڵەوەو
وەك خوێنی باخانم کوتو پڕ ئەمەیێن !.
لەم وەرزە وێڵەدا
هەر بە پۆل
هەر بە پۆل
لە شەوی زەردە "با"و
باوەشی بەفرێکی ڕەشپۆشدا
وەك کۆتر
منداڵو
کارژۆلەو
پەلکە گیام
هەڵاڵەو گۆرانییو شیعریشم
ڕەق هەڵدێن !.
لەم مێژووە تاریكو قووڵەدا
بە هێشوو

بە هێشوو
گۆی مەمك‌و گێلاس‌و
تەماشاو هاوارم
ئەوەڕێن !

★

ئەبینن؟! وا دیسان ڕابوردوو
بە خۆی‌و گۆچانی تاریکیی دەستیەوە
دێتەوە ناومان‌و فوو ئەکا
لە چرای دیوارکۆی ڕۆحمان‌و
سەعاتی هەتاوی دوارۆژمان ئەدزێ !
ئەبینن؟!
بەغدا داوەو.. کەچی قاچم ئەچێ بۆ لای،
بەغدا پەتی سێدارەیەو کەچی ملم ئەچێ بۆ لای.
بەغدا پەرداخێ ژەهراوەو
کەچی دەستم وا خەریکە هەڵیبگرێ.
بەغدا درۆیەکی لووسەو
کەچی دەمم وا خەریکە قووتی بدا
بەغدا تاتەشۆری گوڵ‌و هەقەو کەچی
منیش ئەیکەم
بە ئاوێنەو بە ئینجانە!.
بەغدا قفڵێکی ژەنگ گرتووی
لە زاری عێراق دراوەو

من ئەمەوێ بە ددانم بیکەمەوە.

بەغدا تۆڕی ماف گرتنەو

قولاپە بۆ زەردەخەنەی

کانیو زنەم

کەچی ماسییە سوورەی دڵم

وا خەریکە پێوەی ببێ !.

دە بڕوانن:

سووڕانەوەی هەمان بازنەی چەقۆیە

بە چواردەوری سەرو ملما.

گەڕانەوەی تارمایی هەمان داڵاشی خەلیفەیە.

هاتنەوەی هەمان دۆڵپایە

گرتنەوەی هەمان پەتایە.

دەبارە بوونەوەی هەمان

عیشقی کوێرو فاقەی ڕێیە.

بیست بارە بوونەوەی هەمان

بەڵێنی: شیرو شمشێرو

گەشتی "سمکۆ"و

دوا شێوی سەرای "شنۆ"یە.

چل بارە بوونەوەی هەمان

لە بێژنگدا ئاوهێنانە

شەست بارە بوونەوەی هەمان

ماچی نێوان ژەهرو نانە

سەد بارە بوونەوەی هەمان

دیمەنی ئەو کورسییەیە

کە پێکەنینی "قاسملو"ی

لەسەر دانیشت !

سەد بارە بوونەوەی هەمان دەمامکی جاری جارانە

هەمان .. هەمان

هەمان تەقینەوەی ئێوارەکەی "حاجی هۆمەران"ە !!

1992/1991

دووکەڵی گوڵگرتوو

مەگەر ڕۆح باڵندەی ئەفسانەو.. وڵاتی خەو نییە؟!
بۆ ئەوەی پێت بگەم، بچمە ناو تەلیسمی چاوتەوە
بۆ ئەوەی کاژی "شوێن" فڕێدەم
وەك سەعات
زەمانیش وردو خاش بکەمو لەوپەڕی گەردووندا
هەواری ڕەهایی هەڵبدەم ..
هەنووکە وام لە پشت گەواڵە هەورێکی نارنجیی شیعرەوە
وەستاوم، کاکۆڵم : گزنگەو تەوێڵم: ئاوێنەی داستانو
بەژنم: تەم.
من پەنجەی خواوەندی گومانو دوودڵی پەنجەمەو
سیحری تۆ دەفتەرمەو
بە نووری عەشقێکی دۆزەخییو
بە نووکی ئەستێرەی مەرگی خۆم ئەنووسم.
ئەوەتا بمبینە: تێکەڵم لە گوڵو خۆڵەمێش
لە بەردو لە دارو ، شنەباو، لە باهۆز
ئاوێتەم: ئاوم‌و ئاگرمو خاكو خۆڵ

شەختەمو ئەسووتێم.
دووکەڵمو گوڵ ئەگرم.
ڕقێکم نیانو خۆرێکم تاريكو
شەوێکم سپیو سۆڵ.
گوناهمو لە نوێژی ئەویندا ئەکوژرێم!.
مەگەر ڕۆح باڵندەی ئەفسانەو.. وڵاتی خەونییە؟!

مەگەر من دەروونم ئاسمانی مەحاڵو کیشوەری ئازارو
چاوانم دووباڵی فڕینی
نەهێنیی شەو نییە ؟!
لێرەوە "زمان"ێ ئەڕوێنم
يەكو سەد نوێ ببڕێ..
لەم کێڵگەی خەياڵو فەرهەنگە شینەدا،
بەرد ڕاکاو باڵ بگرێ
لە چاوما مانگ بنوێ
لەسەرما بارانی ڕەنگاڵە داکاتو
لە ژوورما منداڵییم بە شانی
ئیستەمدا هەڵگەڕێ
مەگەر ڕۆح باڵندەی ئەفسانەو.. وڵاتی خەونییە؟
مەگەر تۆ رۆحم نیت؟!

تەمووزی 1992
هەولێر

له ناو قەفەزێکەوە

خەمم مەستە و خومارە چاوی تەنیاییم
لە گۆشەیەکی شین باوی ، قەفەزینی
تووڵ ئاوریشمی ئەم "بار"ەدا
نیشتمانێکی ئاوارەم..
لەسەر کورسیی خۆرنشینو یاد دانیشتووم.
"بادە"یەکی ڕەنگ کەلەپۆ بە پەرداخێ
هێور.. هێور، گرێکی سەوز، بەرئەداتە
پووشووی هەستم.
بادەیەکی ئەرخەوانیی:
"سەر"ی کردووم بە دەریاچەی
بەربارانی ڕەنگاوڕەنگو
بیرەوەریشم بە کەشتی.
لە هەر کوێوە تێم بڕوانی: بەندەرێکی تەماویمو
هەر تەنیایی لەسەر ڕۆخی تەڕی گیانم دائەبەزێو

هەر تەنیاییش لەگەڵ چارۆگەی خەیاڵما
هەتا ئەودیو سنووری ئاو بەڕێ ئەکەم.
لە گۆشەیەکی شین باوی، قەفەزینی تووڵ ئاوریشمی
ئەم بارەدا، هێشووی دارمێوێکی ژانم
بەسەر حەوزی پڕ لە ماسیی زەردو سووری
خەونەکانما، شۆڕ بوومەوە..
لەولایشەوە، دەستە زەردەکانی پاییز
پەنجەی ڕەقەڵە و درێژی، دەنك ..دەنك
لە تەمەنم ئەکەنەوە.
ئا لەم گۆشە شین باوەدا
من گریانێکی گرمۆڵەی تاراوگەمو
بادەی کلێپە ئەخۆمەوە!

★ ★ ★

ـ ئێوارەت باش
ـ ئێوارەت باش..
ئەی تاڤگە قژ زەردەکەی "ستۆکهۆڵم"!
ئەی کیژۆڵەی : لە نۆبەرەی یەکەم ڕێواس ناسکترو
لە پوونگەی ناو گوڵەزەردی
لێوار کانیش، بۆن خۆشترم !
"سەر مێزەکەی پاککردەوەو پەرداخێکی تری دانا"
وەك لە خەونێکی ڕابووردووی شیعرەکانما
ئائەم فریشتە سپییەم، دیبێت وایە.

وەکوو زووتر خۆم لە ئەستێرکی پرشنگی
ئەفسووناویی ئەو چاوانە هەڵکێشابێ وایە، لە کوێ ؟!
لە کوێ ؟! لەکوێ ؟!..
لە "باڵەك" بووم، لەبەرچاوی دارستان‌و
باڵندەکان دابوومە کێو
گرفتاری عەشقی بەرد بووم.
هەگبەیەکی نان‌و شیعرم بە کۆڵەوە
هەورازێکی دڕم ئەبڕی
ڕەشماڵێکی دوور ئۆخژنی
تێزانە ناو چاوانمەوە.
لەسەر ترۆپك. گزەبایەك دای لەسەرو ملی داغم
خۆم بووم بە مێرگی کازیوەو
حەرفەکانی ناو هەگبەیشم بوون بە شەونم
من گەیشتمە بەر ڕەشماڵ‌و
هەر ئەم پەرییە بوو دەرکەوت
لەو وەختەدا درەختێکی تۆزاویی بووم
ئەویش ئاوێنەی گۆمێکی مەکس‌و ڕوون‌و
تیا حەپەسام !
ـ دیارە ماندوویت ؟!
"مێخێکی تری دەوار بووم .. بە عیشقەوە داکوترا بووم،
شیعرێ بووم لاڵ.. چی ئەبینم ؟!"
ویستم بۆ ئەو مانگەشەوە

ببم بە ڕووباری وشە .. نەم ئەتوانی!
ویستم دەنگم، گەرووم.. بکەم بە هێلانەی
ئەو کۆترە شینکانەی چاوی.. نەم ئەتوانی!.
زوبان وەکوو قەڵەمێ بێو لێم ون بووبێ.. بۆی ئەگەڕام !
من ڕەق بوو بووم
بووبووم بەدار قەزوانێکی تری دەوری هۆبەو ڕەشماڵ.
ـ دیارە ماندوویت.. گەلێ ماندوویت ؟
ـ وەکوو ئەسپێکی زۆر شەکەت !
"ئەو پێکەنی"
ئەمە پێکەنینی بەفرە ؟! یان کوردستان
ـ تینووت نییە ؟!.. ئەی دۆت ئەوێ ؟!
ـ هێندەی چەمی وشکی دامێنی ئەم شاخە
من تینوومە !
"جارێکی تر پێکەنییەوە"
ئەمە تریقەی کانییە ؟!
یاخود قاقای دار سنەوبەر ؟!
-هۆ.. هۆکاڵێ.. کچێ کاڵێ !
ئەوە مردوویت ؟! وەرە بەلای
ئەو بەرغەلە شێتانەوە!
(دەنگی قرخی پیرەمێردێ
لەودیو هۆبەو ڕەشماڵەوە
مانگی قژ زەردی داچەڵەکان.

کاسە دۆکەی دایە دەستم‌و ڕۆی تێپەڕیو
وەکوو، هەورێکی سەرگەردان خۆم مامەوە !)
ئەمە هەر هەمان قەڵبەزە قژ زەردەکەی
لای باڵەکە ؟! جارێکی دی ئەڕژێتەوە نێو خەونی من ؟!
ئەمە هەر هەمان شەمامەی دار هۆنراوەی
ئەو جارەیە.. لە ئازارما ئەڕوێتەوە جارێکی تر ؟!
ئەمە گمەی هەمان ئەوینی سپییە
هاتۆتەوە و کونەشاخی غەریبیمی،
کردۆتەوە بە هێلانە؟!
ئەمە هەر هەمان کزەبای
دەنگ‌و ڕەنگی ئەو جوانەیە
لە دەربەندی ئەفسانەوە
هاتۆتەوە و ئەداتەوە
لە کەڵە پشکۆی ئەم "سەر"ەو
ئەمکاتەوە بە بارانی گوڵاڵەی تر؟!
ئەمە هەر هەمان شمشاڵە
کە زامەکانم ئەیژەنی؟!
هەمان هێرۆی سەر لق سپی بەر ڕەشماڵە؟!
هەمان کوێستانی گۆرانیی؟!
وا لە گۆشەی شین باوەوە
لە نێوان تووڵی ئاوریشمی
ئەم قەفەزە زیوینەوە

کڵاو کوڕڕەیە قەڵەمەو .. سەیری ئەکەم.
ئەو پێستە بەفرە ژیلکەیەو
وەردی هۆنراوەی سپییەو
منیش هەر چینەی تیائەکەم، سەیری ئەکەم
وەکوو شەقامی بەرباران
من تەماشام ئێستە تەڕەو
زەردەخەنەی کراس زەردی
"کاڵێ"ی ئێرەی پێدا ئەڕوا.
من ڕەشماڵی خەیاڵێکی فێنکی ئەم گۆشە شینەم
هەموو جارێ لە بوولێڵدا "کاڵێ"ی باڵەك
ئەبینمەوە، بووە بە گوڵ ئەستێرەیەك
بازن لە دەست ، دێتو سەرێکم لێ ئەدا!.
من ئەو باڵندە غەریبەم
ئازادیم وا لەم قەفەزە شین باوەدا.
هەموو ئاسۆی هەڵفڕینم
لە دوو چاوی جوانێکدایەو
هەرچی ڕووبارو زەریایشمە
وان لە تاقە پەرداخێکدا !..

ستۆکهۆڵم 1991

یەکانە

پرسەی زیندووانەو ، عومری ژنە دیرۆکێکی[1] نەزۆك !.
ئەوەتا لەم گۆڕستانە بە بژوێن و جوانەدا
تاك تاكو بە کۆمەڵ لەسەر گازی پشت پاڵکەوتووینو
چاومان بڕیوەتە چاوی ئەستێرە بەدبەختەکان.
ئەستێرە خۆڵەمێشییەکانی ئاسمان..
ڕەنگمان، دەنگمان، بوونمان: وەك پۆشاکمان
تۆزو گەردی هەزار ساڵەی
بەهەشتێکی ڕووخاو و تالانکراوی
ئەبەدیی لێ نیشتووە !.
لەم گۆڕستانە بە گوڵزارو جوانەدا
کەس خەون نابینێ!.
کەس لە پێستی بۆگەنکردووی هەڵناگەڕێتەوە.. کەس.
کەس مێشو مەگەزی سەر برینەکانی خۆی
دەرناکات.. کەس !.
تەنانەت کەسیش وڕێنەیەك چییە

---

[1] دیرۆك: مێژوو.

به ئاینده‌وه.. ناکات!.
ئاینده نییه. نییه، نی!.
قات‌و قڕیی خه‌ون‌و، قات‌و قڕیی خۆشه‌ویستییه!.
حه‌سره‌تمان.. ئاخ.. حه‌سره‌تمان
له کوێرێکی زه‌لیلی ده‌روه‌زه‌که‌ر ئه‌چێ
له نابینایه‌کی بێ ماڵ،
ئێمه له‌گه‌ڵ باپووسکه‌ی[2] "ڕێککه‌وت"دا
په‌یمانێکی تا هه‌تاییمان به‌ستووه !.
چۆن هات‌و له کوێوه؟.. ئێمه لێره‌ین.. له ڕۆژهه‌ڵات
یان له ڕۆژئاواوه.. ئێمه هه‌ر لێره‌ین!
دێت‌و وه‌ك پووش‌و په‌ڵاشی ده‌م گه‌رده‌لوولێکی شێت
وه‌ك تووکه‌سه‌ری ئاوبردوو
وه‌ك لاپه‌ڕه‌ی ڕۆژنامه‌یه‌کی دڕاو
وه‌ك تاکه گۆره‌وییه‌کی کۆن
وه‌ك دووکه‌ڵی جگه‌ره
ئه‌مانفڕێنێ‌و ئه‌مانبات‌و تێکه‌ڵ به بزربوونمان ئه‌کات.
ئای له‌م گه‌مه شێتانه‌یه
ئێمه خۆمان به لقی شکاوی مێژوویه‌که‌وه هه‌ڵواسیوه
ئه‌وه‌تا له‌ره‌له‌رمانه و هه‌ر ساته ناساتێکیش
لقه‌که قرچه‌یه‌کی لێوه دێ!.
وای له‌م سه‌مای ئێسقانه قرچۆکانه

[2] باپووسکه: کرێوه‌ی به‌فر به باوه.

وای لەم ژیلەمۆ ساردو
وای لەم بەستەڵەکە گەرمانە !.
من سەرلەبەری ئازارەکانی خۆم پشکنی.
من سەرلەبەری شانازییەکانی خۆم هەڵدایەوە.
من تەواوی مردنەکانی خۆم ژمارد.
بەڵام لە هیچیاندا خۆمم نەدۆزییەوە
لە هیچیاندا سێبەرو هەتاوێکی ڕاستەقینەم نەبوو
قەت... قەت.. قەت
نە سەرەڕمی شەڕی خۆم بووم‌و
نە دەنووکی کۆتری خۆم.
نە ئەسپ بووم‌و
نە حیلە بووم‌و
نە قریوە قریوی سوار
من پاشبەندێکی بێ سەر بووم، پاشبەندێکی گرمۆڵەی
بەر نووکەشەقی قەشەکانی ڕۆژئاواو مەلاکانی ڕۆژهەڵات.
من ئەو دەوەنەم
ئەو دەوەنە گرگنە خۆهەڵکێشەی
کە نەبووم بە دارو
نەبووم بە دارو، نەبووم بە دار !.
بڕواننە ئەم پێستە کەولکراوەم، ئاڵای شەق‌و پەق بووی
شانازی‌و سەروەریم
چارۆگەی شیتاڵشیتاڵی بەلەمە سەرگەردانەکەم

ئەو گەمیەیەی کە وەکوو ئەستێرەیەکی خوێن لەبەر چۆڕاوی
مەرگ. گەیشتە سەدان بەندەری تەماویی بە ترس
داپۆشراوی، دوای شەڕوشۆڕی بێئامانی پادشاهانو
سوڵتانان و دوای بە هەپروون بوونی خۆم. ئەو بەلەمەی
گەیشتە چینو ماچینو گەیشتە دوا لێواری بە مردن
ڕازاوەی سەرزەمین.
ئەو گەمیەیەی بارکرا لە کەللەسەر و بارکرا
لە خۆڵەمێشی لەشی عاشقانو بارکرا لە ئێسكو پروسکی
سترانەکانو بارکرا لە زێڕو لە گۆی مەمکی کچانو
لە ئەڵماسو لە گەوهەرو بردمەوە بۆ ئاستانەکان،
بۆ تارانو بۆ بابی عالیو.. ئەو بەلەمەی
مێژووی چڕوپڕی شەپۆلە ڕووزەردە بە هەڵپەکانم
ئەگێڕێتەوە. ناو و ناوبانگی گەورەو بریقەداری سەرکەوتنم
بەسەر ژنو منداڵو پیرەمێردا پێئەبەخشێ !.
ئاوڕ بدەنەوە ئاوڕ لە جوامێریم
من شمشێری هەڵکێشراوی ڕیزی پێشی پێشەوەی
بەهەشتییەکان بووم. لە ژێر ئاسمانی مسینی
هەزاران شارو شارۆچکەدا، وەك یەکانە دڕەکان
جەنگیم. من دەستێکم لەسەر شوورەی چینو
قاچێکم لەسەر پاردەکانی ئیسپانیا جێمان.
لەویانەوە: چەندین مشت، پڕ بە سکم، پڕ بە
گیرفانە گەورەو پانو پۆڕەکانی شەڕواڵەکەم:

دوڕ و یاقووتو گەوهەرم بردەوە بۆ خەلیفەی ئاخر زەمان.
لەمیشیانەوە: پڕ بە ئاوەڵکراسی ژنەکەم:
بۆنخۆشترین شووشە عەترو، مرواریو مەرجانو
زومردیش بۆ خەلیفەژن !.
من هەمیشە کۆیلەی تاجە خوێناوییە
پرشنگدارەکانی دراوسێ ئازیزەکانم بووم.
لایەنگری چەقۆی سەرگەردنی شاخە ڕووتەڵەکانم..
من هەمیشە
درێژترین باوێشك بووم لە زاری ئەم سەر زەمینەدا !.
ئاخ! من تەنیایەکی بە نەعلەتکراوم لە ژێر
ئەم قوببە سامناکەداو لەبەر هەتاوی سووری
سزای ئەبەدییم، بەردەوامو بەردەوام بە زمانی
چون پەلاسم زامەکانی خۆم ئەلێسمەوە.
من کوتو مت لە قەلەباچکەیەکی ڕەشی شەل ئەچم.
قەلەباچکەیەکی بەسزمانو تەمەڵ. هێزی قیڕاندنم
تێدا نەماوە. هەموو جار ملم ئەکەم بە ژێر
باڵە ڕووتاوەکانمەوەو بۆ سەدەیەك و دووان و
سیان ئەنووم. من تەلیسمی بێهودەیی،
جادووی بێ هۆشو گۆشیی، ڕێ نومایيم ئەکەن !.
من ئاوەزم[3]
لەسەر مەشقکردنێکی سەختی

[3] ئاوەز: ئەقڵ: بیر.

بیرنەکردنەوەی درێژخایەن ڕاهێناوە.

بە سەبری تەوەزەللی.

بە چاوەڕوانیی بێکۆتایی.

بە پێشوازیی کوتوپڕی مردنی هەمەچەشن

هەمەڕەنگ.. ڕاهاتووم.

خوویەکی نەگۆڕم بە دروونی کفن‌و،

داتاشینی تاتەشۆرو، هەڵکەندنی

گۆڕی خۆمەوە گرتووە!.

خوویەکی نەگۆڕم بە لەسەر پشت پاڵکەوتن‌و

ئەبڵەق بوون‌و تێڕامانی هیچەوە گرتووە.

من ئەتوانم ئەو چاوەی دامخست

سەدەیەك هەڵینەبڕم !.

ئەو قوڕوقەپەی کردم تا دوو سەدەیش

دەم نەکەمەوە ..ئاخ

من تاکە کەسم گوێم لە پرخە پرخی تاسەنەی[4]

خۆمە و خەبەریشم نابێتەوە !

من ئەم هەموو داب‌و نەریتە پیرۆزانەیشم

لە باپیرە هەرە گەورەکانمەوە بۆ ماوەتەوە

لەو باو و باپیرە سمێڵ بابڕو کەللەشەکەکانەوە

کەللە بەرانانەوە،..

کە جگەرەی دەم باسقەنە[5] درێژەکانیان

---

[4] تاسەنە: خنکان.

[5] باسقەنە: سەبیل.

بە ئاگری ماڵە سووتاوەکانیان دائەگیرساندو

هەرگیزاو هەرگیزیش

چاویان نەئەکزایەوە !

من بێباکێکی مەزنم !.

هەولێر

تەموزی/ 1993

گڕێ

هەر ئەسووتێم
هەتاکوو ئەم چرکە خوێناوییە بەدبەختەیش ،
هەر ئەسووتێم.
لە ڕۆژی زاوزێی گوناهو تۆبەوە، زاوزێی
تاوانو سزاوە، ئەسووتێمو هەڵئەقرچێم و ئەسووتێم.
لە ئەوەڵ وەرزی کەوڵکردنی هەقەنازدارو جوانەکانەوە
ئاه.. لەسەرەتای ئاهو و ناڵەی پەرییەکانو
گرمەژنی، بەرەژانی ، بارانەوە..ئاه
هەر ئەسووتێمو ئەسووتێم..
تا ئەم چرکەیە،
تا ئەم نووزەیە.
تا ئەم کڕووزەیە.
لە ژێر ئەم ئاسمانە گرژەدا و لە ژێر ئەم گومەزی ترسەدا
من و جەللادەکەم، هەردووکمان بێ وێنەین.
لە وێنەمان نەبووەو نییەو نایشبێ
منو جەللادەکەم، جەللادە هۆگرەکەم

هۆگر بەسەرە ڕووتاوەکەم.

هۆگر بە ئێسقانە سپییەکانم.

هۆگر بە خوێنە ڕۆشنەکەم.

لەم جوگرافیا خڕەدا

لەم مێژووە درێژەدا

لەم سیاسەتە بێشکڵەدا،

منو جەللادەکەم

کەسمان هاوڕێی

وەك خۆمانمان بۆ نادۆزرێتەوە

کەسمان

نە ئەو بۆ شمشێرەکەی و نە من بۆ گەردنم.

نە ئەو بۆ قولاپە بریسکەدارەکانیو

نە من بۆ ماسییە ڕەشەکانم.

نە ئەو بۆ ئاگرە شکۆدارەکانیو

نە من بۆ بەهەشتە بێ ناونیشانەکەم

نە ئەو بۆ دێوجامە ڕەنگینەکانیو

نە من بۆ قەفەزە نەخشینەکانم

نە ئەو بۆ دیوارە ئەستوورەکانیو

نە من بۆ چاوە پەڕاگەندەکانم

لە وێنەمان نەبووە و نییەو نایشبێ

کەسمان لە وێنەی یەکتر بۆ نابینرێتەوە

کەس

کەس

کەس !

نە جەللادێکی مەزن و خوێن ساردی وەکوو ئەو هەیەو

نە قوربانییەکی جوانی دەم بە پێکەنینی لەتو پەت کراوی

وەکوو منیش.

منو جەللادەکەم

ئەم جیهانەمان وەکوو گایەکی لە خم خۆرکدا چەقیو

سەرسام کردووە

قیبلەنماکانی ڕامیاریمان چەواشە کردووە..

سەرمان: لە مێژوو، لە دایالێکتیکی مێژوو

لە قانوونی دژەکان، لە یاساکانی گۆڕان و..

سەرمان لە کلێسە و لە مزگەوت و لە کاتژمێری سەعات و

لە بۆچوونەکانی مارکس و لە نزاکانی پاپایش تێکداوە !

ئەوەتا جەللادەکەم، جەللادە هۆگرەکەم، لە ژێر زەمینە

کۆنکرێتییەکانی خۆیدا، " ئەدۆلف هیتلەر" پەلکێش ئەکاو

هیتلەریش وەك پشیلەیەکی کێوی مۆمیاکراو لەبەردەم

ئازارەکانما ئەوق بووە ئەوق. جەللادە شەیداکەم،

کڵاوە قووچەکەی "جەنگیزخان"ی پڕ کردووە لە :

داهێنانی نوێ و شانازییە تازەکانی مردنو جۆری مردن،

لە دنیا نەبینراوەکانی دووکەڵ و خۆڵەمێش لە ئەشکەنجەی

تەڕو پاراو، لە فڕو فێڵی دەم بە گوڵ، لە کوشتاری

نەوازە، لە خاپوور کردنی بێ دەنگ ، لە پرسەی
سەوز و سوور، لە مەرگی موفاجاتی خێراتر لە ئەسپی
بۆراق، ئەوەتا منیش:
بە پارچەی پچڕ پچڕی ئاڵ و واڵای جەستەم.
بەو ڕووبارە وەنەوشەییانەی کە ڕۆژانە لەبەرم ئەڕۆن.
بە واق و ویقی برینە بچکۆلەکانم
بە ڤیژە ڤیژی دارو پەردووی کارەساتەکانم
بە گاشە بەردی سەرشانمو بە هەورازی بێ کۆتاییم
بە لێکترازانی سەر و لەش و گۆشت و جومگەم
ئازادییم وەك شینەشاهۆیەکی خوێن گرتوو
حەپەساندووە !
من و جەللادەکەم
هەرچی پێشبینی، سیاسەتمەداران و ئابووریی ناسانو
CIA و KGB ی و چەپەکانو ڕاستەکانو
ڕۆژنامەنووسانو سەرخۆشی مەیخانەکانو هۆڵی
کۆنگرەکانە هەر هەموویانمان بە درۆ خستنەوە، بەدرۆ !
ئەو .. بەوەی تا ئەم چرکە خوێناوییە بەدبەختەیش
ئەبوو.. ئەبوو: خۆڵ، کرم، ماروو، جانەوەرە گوناهەکانو
شارە مێروولە ژەم بووردەکانی دوای هەشتی شوبات !.
مشكو جرجو گۆڕهەڵکەنە هەژارەکان.. هەموو .. هەموو
دەمیان تێبژەندایەو کەچی تا ئێستەیش
تا ئەم چرکە خوێناوییە بەدبەختەیش..

ئاخ

هەر .. ماوە، ئاخ!

منیش بەوەی

ئەبوو لەسەر شانی زیوینی (داد)ەوە

ئەستێرەم دابگرتایە و بەژنی ئەم مێژووەم

لە پشتکۆوە هەتا لەك

لە پەلکە گیاو لە گوڵەباخو لە گوڵە گەنمو

لە کازیوەی بەیانەوە بپێچایە

بەڵام تا ئەم چرکە خوێناوییە بەدبەختەیش

هەر بەسەر: وەرینو

هەر بەسەر: سووتانو

هەر بەسەر: ژەهرو

هەر بەسەر دووکەڵدا دابەش ئەبم!

تۆ بڵێی جەللادەکەم "نوح" پێغەمبەر

تەمەنی درێژی خۆی پێ بەخشیبێ؟!

تۆ بڵێی منیش.. منی هەوێنی ئازاریش

تا هەتایە هەر میراتگری

خاچە جوانەکەی عیسا پێغەمبەر بم ؟!

ئێوەش !

ئەی جێ نیشتەکانی پایتەختی تاعوونو شاری فەلاکەت!

ئەی ئەوانەی بەردەوام

له كەرنەڤالی مردنی ڕەنگاو ڕەنگی خۆتان ورد ئەبنەوەو
لەسەر لێواری خەرەندێکی قووڵیش دیلانێ ئەکەن
تانەو تەشەر لە برینە سەرکەشەکانی من ئەدەن !
گازندەیش لە خوێنی خەواڵووی خۆتان ئەکەن
ئەی هاووڵاتیانی مەملەکەتی نانی گریاو و
"کۆماری ترس"!
من عومری درێژی جەللادەکەم
لە ئەفسانەی وەنەوزی ئێوەو
لە گۆڕستانی بێ دەنگیتاندا ئەبینم!
ئۆباڵی ئەو تەمەنە لە ئەستۆی زەردی ترسنۆکی و
لە ڕازی بوونی کۆتو زنجیری ڕۆژگارتاندایە.
لە خەونی زڕو نەزۆکتاندایە.
لە قایلبوونی برسێتیو
لە بەستەڵەکی ئارامتاندایە.
ئێوەش!
ئەی ئەفسەر و دەرەجەدارانی
شانو ملو سەرسنگ پڕ لە:
نیشانەو مەدالییا نەفرەتییەکانی کوردستان:
پڕ لە: ئەستێرە کوێر و بەدبەختەکانی!
ئێرانو کوێت!
ئەی کەڵەشێر ڕوکنەکان!
ئەی سوپای ـ باسل ـ!

بەرانبەر مریشکە جانەوەرەکانمان‌و

بەرانبەر منداڵە دڕندەکانمان‌و

بەرانبەر ژنە وەحشییەکانمان!

بێ وێنەیی جەللادەکەم‌و تەمەنی درێژی شمشێرەکەی

لەسەر چەپۆکان و حیلەی لە ناکاوی

غیرەتە ئەسپی ئێوە وەستابوو

بەڵام، ئۆە! "بەداخیشەوە نا"

ئەو غیرەتە گوێ تەپانە هەرزوو لە کەلاوەکانی

کوردستانداو لەسەر نوێڵکی قەراغ زۆنگاوەکان

سەگ خواردنی

سەگ خواردنی

سەگ!

هەولێر
تەمووزی / 1993

هەتاو

بۆ هاوڕێم کاک جەبار فەرمان

* بۆ هەموو ئەو جوامێرانەی کە پێشمەرگەی گەورەترین داستانی ڕاپەڕین بوون لە ڕامالّینی مێردەزمەکانی تاریکیو عەقڵی چەق بەستوودا، ئەوانەی بوون بە هەتاوی ئازادیمان و شەهیدانیشمان بە شەفەقی سەرکەوتن.

لەو شەوەدا

ئێوە بەوری .. باوبۆران بوون؟

یان ئەسپی گڕ ؟

دارستانی زەنگ بەدەست بوون ؟

یان چریکەی گەرووی چیا؟

کە کەوتنە ڕێ ؟

لەو شەوەدا ..

هەر لەیەکەم پەڵە هەوری سۆراخەوە

هەر لە یەکەم بازرەقەوە:

حیلەی شاخو

هاژەی مێژوو

گڤەی زامو

گرمە گرمی گۆڕستانی شەهیدانو

بارانی شیعری ئێمەتان لەگەڵدا بوو!

لەو شەوەدا ..

کە کەوتنە ڕێو

ڕیز لە دوای ڕیز

سەروملتان بوو بە چرا

هەر لە یەکەم چەخماخەوە..

هەر لە یەکەم دارڕژانی هەڵاڵەکانی جەستەوە

تیرێژی چاوەکانمان و تیشکی خوێنو

شەبەقی ڕۆحی ئێمەتان لەگەڵدا بوو!..

لەگەڵ باڵاتانا.. درەخت

لەگەڵ پەنجەتانا .. قەڵەم

لەگەڵ گوللەتانا .. وشە

لەگەڵ باهۆزی ڤاچتانا

سروودی دەغڵو گۆرانی

بەفرو ژنی

ئەم وڵاتە سپییەتان لەگەڵدا بوو.

★

لەو شەوەدا

کە دار هەناری بەژنتان

بەسەر پشتی ترسو بیمو بەردا سەرکەوت

دوورو نزیك
وەك گوڵ ئەستێرەو ئاگری شوان
دڵۆپ
دڵۆپ
خوێنی "سوڵتان" ورشەو پرشەی
ئەدا لە چاوی چەكتانو
ڕەوەز ، ڕەوەز
پێشتان ئەكەوت.
لەو شەوەدا
دەستەكانی "عبدالخالق"
وەك گوڵ ئەستێرەو ئاگری شوان
دڵۆپ
دڵۆپ
خوێنی "سوڵتان" ورشەو پرشەی
ئەدا لە چاوی چەكتانو
ڕەوەز، ڕەوەز
پێشتان ئەكەوت.
لەو شەوەدا
دەستەكانی "عبدالخالق"
باسكی هەورو بارێزە بوون
نزیكو دوور
وەكوو بریسكەی شەپۆلی بەر خۆرنشین

یان پڕیشکێکی ئاگرین
کۆتره سوورەی کتێبەکەی شەقژنی بوو
دەشت لە دوای دەشت
بەرد لە دوای بەرد
پێشتان ئەکەوت
لەو شەوەدا
سەری "قاسملو" بۆ ئێوە
مانگە شەوبوو
سنگی "ڕانییە" ئەستێرکی
گوڵەباخو
گۆمی پێنج مانگی خنکاو بوو
بۆ سبەینێش
لەو "سەر"ەوەو
لەو سنگەوەو، لەو گۆمەوە
گوێمان لێبوو
وژەوژی مێژوویەکی تازە ئەهات
"دووهەم بەهاری ڕاپەڕین"
کازیوەی گوڵو کانیی بوو
هاتو هەڵهات !.

★

تاریکیی ڕیشی درێژی
ئەئالاَندە: ملی شیعرم.

ملی گوڵم.
ملی ژنم،
سەدەی بەردیین بە تەورەوە گەڕبۆوە
"سوڵتان سەلیم" هەر بەهەمان عەمامەوە
"سوڵتان موراد" هەمان جبەی لەبەردا بوو
هەمان فەتوا بۆ کوشتنی سەربەستیم و
هەمان شمشێر بە دەستەوەو
خوێنی منیش ئاوی سووری دەسنوێژی بوو!.

تاریکیی ڕیشی درێژی
بەردابۆوە سەر پەنجەرەم
بە زامداریی
هەتاوو
ماچ و
جریوە
ئەگەیشتنە ناو ژوورەکەم.
ڕیشی درێژیی تاریکیی.. جەندرمە بوو
بەسەرسەری قەڵەممەوە ڕائەوەستا
بەسەر سەری.. خەیاڵمەوە
بەسەر سەری.. ڕەنگەکانی جل و بەرگ و پێڵاومەوە
بەسەر سەری.. ئاوێنەوە، پەرداخەوە، شاییمەوە
بەسەر سەری.. پێکەنین و جوانیمەوە

بەسەر سەری.. سەماکانی
جەژنی لە دایك بوونمەوە،
ڕیشی درێژی تاریکیی
جەندرمە بوو، پاسەوان بوو
بەر باخەڵی وشەکانی ئەپشکنیم
بۆ سووراوی لێوی شیعرو
کلی چاوو، سەر ڕوومەتو
بۆ گۆرەوی کورتو شانەو بۆ "ماسکارا" و
بۆ "شانتۆڵ"ی دەزگیرانەکەم ئەگەڕا..
ڕیشی درێژی تاریکیی..
بە زۆر لەچکی بە گوڵاڵەی مێژووم ئەکرد.
عەبای ئەدا بەسەر مانگدا.
پاوپووزی شاری ئەبڕی.
چاویلکەی (بێکەس)ی ئەشکاند.
شیعری خەیامی ئەڕشتو
بەستەو گۆرانیی ئەکوشتو
سەد جەڵدەی ئەدا لە عەشقو
هونەریش بۆ چینی دیوار!.

★

تەوری ڕیشدار
هاتنە ناوبێشەی ئێمەوە.
هاتن دار بەڕووی هەتاوی

دیرۆکی سەوز ببڕنەوە.
هاتن سەر لەنوێ قەڵەمی
"شەرەفکەندی"و
جارێکی تر کتێبەکەی "عبدالخالق" بکوژنەوە.
لە پڕ خوێنی شەهیدستانی هەژدە ساڵ
بوو بە کێوێکی قرمزیو
فوارە.. فوارە هەستایە پیان.
لەو شەوەدا کێوی مێژوو گڕی گرتو
دەوری بەردو
عەقڵی بەردو
شمشێری دەست نەیارانی
ژنو شیعری
کرد بە زوخاڵ!.

★

هاوڕێیان! لەبیرتانە..
زەمانێ بوو دەوارێك بووین تاقو تەنیا
لەناو زوقما وەك باڵامان خەم ئەیبەستو
ڕۆژ ژمێرێ بووین بێکەسو
قەڵەمێك بووین بێ کڵاو و
تفەنگێك بووین بێ هەناو و
تایپێك بووین دەست لەجێ‌چوو!.
چادرێ بووین وەك کوردستان تاقو تەنیا

ئێمە گوڵێکی هەتاومان
لە بەرۆکی دوا ڕۆژ ئەدا!.
هاوڕێیان!
نەهێنیی سەوزێتیی ئێمە لەوەدایە:
نە ڕەگەکانی بەستەڵەك
دەستو پێی تیشکمان ئەبەستیَو
نە گوڵجاڕی لوتکەکانی سەرکەوتنیش
ئەمانخاتە سەر دوو باڵی
سیمرخێکی لەخۆبایی !.

هەولێر
کانوونی دووەمی 1994

* سەرەتای ناسینو هاوڕێیەتیو تێکەڵیم لەگەڵ کاك جەبار فەرماندا بۆ ساڵانی 1984– 1986 ، سەردەمی ژیانی پێشمەرگایەتیو خەباتی نێو شاخو داخ ئەگەڕێتەوە. ئەو کاتە ئەو لە سەنگەری ڕووبەڕوو بوونەوەی ڕژێمی دیکتاتۆریدا ئەجەنگیو ئێمەیش لە ڕاگەیاندنی شۆڕشی نوێدا کارمان ئەکرد. دیارە دوای ڕاپەڕینو دروستبوونی پەرلەمانو دامەزراندنی حکوومەتی هەرێمی کوردستانیش ئەو دۆستایەتیو پەیوەندییە درێژەی هەبووەو تا ئێستەیش، بەڵام ئەو ڕۆژانەی کە لە هەموو کاتێکی تر زیاتر هەستم بە بەهێزبوونو بە چڕبوونەوەو شەوقدانەوەی ئەو پەیوەندیو هاوڕێیەتییە کردبێ، ئەو ڕۆژانە بوو، کە ئەو و پێشمەرگە دلێرەکان لە چوارقوڕنەو ڕانیە و بێتواتەو قەڵادزێدا هێزی تاریکیو کۆنەپەرستییان ڕاو ئەنا، ئەو هێزەی کە پێشتریش فەتوای حەڵاڵکردنی خوێنی منیان دەرکردبوو، بۆیە شیعری هەتاویش لەو ساماڵی سەرکەوتنە گەورانەدا لەدایك بوو!.

كۆتايى داستانێ

"بۆ شەهيد غەريب هەڵەدنى"

دژوار ژياو سانا كوژرا.
يەك لە دواى يەك
بەناو زنجيرە دۆزەخو گەليى خوێنو
مێژوويەكى بەردەڵانو
كاروانسەراى ترسو بيمدا
بەناو مردنێكى چڕدا
ڕۆى تێپەڕى و لەو سەرەوە
وەك هەتاوێكى كاكۆڵ سوور
هاتە دەرێ.
يەك لە دواى يەك
چووە گەرووى مەحاڵەوە.
چووە قوڕگى ئەژديهاوە.
چووە گێژەنى ژەهرەوەو
چووە ناو سكى بەردەوەو
لەو سەرەوە

وەك گژوگیای دەم بەخەندە

هاتە دەرێ.

سەخت ژیاو

ئاسان كوژرا.

یەك لە دوای یەك

خۆی كرد بەناو

كونەدارو كونە گورگ‌و

كونە مەرگاو

توونی باباو ئاوی ئاموونی ئەنفال‌و

دوای ئەنفالی هەمووی بڕیو

دیسانەوە لەو سەرەوە

وەك گەرداوێكی تەوێڵ سەوز

هاتە دەرێ.

دژوار ژیاو

سانا كوژرا!

بەرد ئەزانێ.. پیرەمەگروون كۆڵی دابوو.

"با" ئەزانێ.. ئەژنۆی چەرماوەند ئەلەرزی.

خۆر ئەزانێ.. هەتاو لە ترسا خزابووە ئەشكەوتەوە.

عەرد ئەزانێ..هەر لە ترسان

باران لێزمەی تەرك كرد.

هەور چەخماخەی تەرك كرد.

ڕەشەبا گڤەی تەرك كرد.

کێوان دەستیان بە کڵاوی لوتکەوە گرت
ـ هەتا بەعس نەیفڕێنێ ـ
لەو دەمەداو لەبەر باهۆزی ئەنفالدا
کێ ڕای نەکرد ؟!
لەو دەمەدا منیش سەرم لە ئەوروپاو
کلکی شیعرم لە ئێراندا تۆزی ئەکرد !
لەو دەمەدا.. ئەو دەستانەی ساتە وەختێ
لە دەستەکانی کوردستان نەبوونەوە
لە عیشقی ئاوو منداڵو
لە عیشقی مەلو درەختو
لە عیشقی خاكو هەژاران
چرکەیەك جوێ نەبوونەوە
دەستەکانی "غەریبی هەڵەدنی" بوون!.
دژوار ژیا و
سانا کوژرا !.
تۆڕی صەدام.. هەرچەندی کرد
ئەم ورەیەی بۆ نەگیرا.
ئاگری صەدام.. هەرچەندی کرد
ئەم ئەوینەی پێ نەسووتا.
ژەهری صەدام.. هەرچەندی کرد
ئەم ڕووبارەی پێ نەخنکا
گوللەی صەدام... هەرچەندی کرد

ئەم پڵنگەی بۆ نەپێکرا.
کەچی ڕۆژێ
ڕۆژێکی هێمن و سادە
ڕۆژێکی خۆش
بێتەم، بێ ژەهر، بێ صەدام
لە تەختایی ئازادیدا
لە نەرمانیی ئازادیدا
چەقۆیەکی دەستی خۆمان
چەقۆیەکی ماڵی خۆمان
بە سانایی سەری بڕی
تف
لە خۆمان !!

هەولێر
کۆتایی تەمووزی1993

هەناسە ساردەکانی گەرمییان!

-1-

ئەگەر بەیانییەك ڕێکەوت
ئا لەم دەشتەی گەرمییاندا
کەڵێکتان بینی، سەرسنگ سوور،
چوارپەل سپی،
چاو ئاگرین.
هیچ دەنگ مەکەن، دەسیش بگرن بە سنگەوە.
ئەوە: "حەمەڕەشە" کەی خۆمانەو
بەسەردانێ هاتۆتەوە بۆ لای "حەمرین"!.
ئەگەر نیوەڕۆیەك ڕێکەوت
ئا لەم دەشتەی گەرمییاندا بازێکتان بینی، گەردن سەوز،
باڵ خوێناوی،
پەڕ ئاڵۆزکاو..
بازێکی بێ ماڵو هەوار
هیچ دەنگ مەکەن.. ڕێگە بەردەن

ئەوە "مەلا ئەحمەد"ی خۆمانەو
بە سەردانێ هاتۆتەوە بۆ لای هەردوو
جووتە خوشکی کفریو کەلار!
ئەگەر ئێوارەیەك ڕێکەوت
ئەسپێکتان بینی تەوێڵی کڵپەدارو
یاڵ نارنجیو
کەللە بچووك.
هیچ دەنگ مەکەن، دڵتان خۆش بێ
ئەوە "مامە ڕیشە"کەی خۆمانەو
بەسەردانێ هاتۆتەوە بۆ لای کەرکووك!.

-2-

هەموو ساڵێ لە ناوەڕاستی شوباتدا
لە ناوەڕاستی سەرمادا
لە پانزەوە هەتا هەژدە
بانگی شێوان، وەکوو دەربەندی باسەڕەو دڵی کێوان
دەرگای حەوشەی ماڵەکانتان بکەنەوە.
لە ژوورەوە تەدارەکی جەژنێ ڕێکخەن:
چرا هەڵکەن، ئاگر خۆشکەن ، چایی دەمکەن
ئاڵای سەوزو سوور هەڵواسن،
سەرینی پەڕ ، جاجمی نوێ، پێخەفی تازە دەربێنن

مۆمو بوغورد بسووتێنن.

تاقە کەڵەباب سەر بڕن.

بۆ میوانێ لەش خۆڵاویی‌و

برسی برسی ئەگاتە جێ

بۆ عاشقێ لە ئەشکەوتی "داری خلە"[1]ی

ئەنفالەوە کەوتۆتە ڕێ

بۆ ئازیزێ وەکوو کلووی بەفر و پرشنگ

وەکوو کزەی دەم سیروان‌و

بۆنی گڵی باوە شاسوار

لەم ناوەدا پەیدا ئەبێ

هەموو ساڵێ لە ناوەڕاستی سەرمادا

لە پانزەوە هەتا هەژدە

دەرگاکانتان بکەنەوەو چاوەڕوان بن

"مەلا ئەحمەد" ئەگاتە جێ!.

-3-

ئەی کیژانی ڕەنگ ڕێحانەیی

ئەم مەڵبەندە

---

[1] ئەشکەوتەکەی داری خلە: ئەکەوێتە ناوچەی کەلارەوە. لە ڕۆژگاری تاریکی ئەنفالدا، دەستەیەك پێشمەرگەی قارەمان بەڕێبەرێتی مەلا ئەحمەدی جوامێر بۆ کاری پارتیزانی لەم دەڤەرەدا مابوونەوە. لە شەوێکی زستانی 1990 دا ڕێیان ئەکەوێتە ئەم ئەشکەوتەو لەنیوە شەودا ئەشکەوتەکەیان بە سەردا ئەڕوخێ و هەر حەوتیان پێکەوە شەهید ئەبن.

ئەگەر چوون بۆ ڕێواسان‌و
پیشۆکان‌و سێوی بن عەرد
هەر بنەیەك لە شوێنێکدا
ژمارەیان گەیشتە حەوت
بۆ موفەڕکی سەبری ئەوین هەڵیان بگرن.
ئەی کیژانی ڕەنگ ڕێحانە!
ئەو "حەوت"انە:
حەوت لەشەکەی
حەوت براکەی
ئەشکەوتەکەی
"داری خلە"ی گەرمییانە!.

-4-

سەرم گردی شەهیدانەو
قژم ئاپورەی ژنانی عەبا بەسەر
سەرم گردی شەهیدانەو
هەر شوێنێکی هەڵبەنەوە
لەمپەڕەوە هەتا ئەوپەڕ:
پەنجەی مانگێ یان دەم‌و لێوی کانییەك
یان گەردنی قەسیدەیەك
یان کاکۆڵی گوڵە گەنمی منداڵێکی
گەرمییانی لێ دێتە دەر !.

-5-

ئەوە "مانگ"ە یاخود سەری "حەمە ڕەش"ە ؟
لە بانێژەی ئەو هەورەوە
ئەڕوانێتە خوێنی "حەمرین" ؟!
ئەوە ڕیشاڵ ڕیشاڵی ئازاری ناو کەرکووکە؟
یاخود ڕیشی مامە ڕیشە
وەکوو لاولاو ئاڵاوەتە،
دار فرمێسکێکی "خانەقین"؟!
ئەوە حەوت پەڕەی گوڵێکی ناو ئەنفالە؟
وەکوو حەوت دەنکە گێلاسی چاوی کەلار
لەسەر مێژووومان ڕووان؟!
یان حەوت پەنجەی حەوت ئەستێرەی
ئەشکەوتەکەی داری خلەی ژمارە چوار ؟!

بەهاری
1994

ماڵ

ئەو پەنجەرەیە دامەخەن!
نەبادا گەر لێرە نەبووم
لە پڕێکدا ڕۆژێ.. شەوێ
لە سەردانێکی ناوەختا
"باد"ی خۆش مروری نالی
بە کەنەفتی
لەبەردەمی ژوورەکەمدا پەیدا بێتو
دابمێنێو چاو بگێڕێو ڕێگەی نەبێت بێتە ژوورێ !.

با ئەو قەڵەمو کاغەزە
هەر لەسەر ئەم
مێزە بنو لایان مەبەن!
ئەمە دنیایە و نەبادا لێرە نەبووم
لە ناکاودا، خەیاڵێکی ئاونگاویی

"مەولەوی" بێتە ژوورەوەو
بییەوێ لەبەر چراوگی
گریاناویی مانگەشەوێ
بۆ چاوەکانی هەڵەبجە
شیعرێکی تازە بنووسێ!
با ئەو شووشەی بادەیە هەر
لە جێی خۆی بێو هەڵنەگیرێ
نەبادا گەر لێرە نەبووم
ئێوارەیەك، لە ناکاودا
(بێکەس) خۆی بکا بەماڵدا.
با هەر لەسەر ئەم کورسییە
دابنیشێو بەدەم خوێندنەوەی شیعرەوە
قوم قوم خەمی سپیو خەستی
بێکەسییەکەی خۆی بنۆشێ!.

با ئەو گیتارەیش هەر لەسەر
چرپاکەم بێ
هیچ کەس دەستی تێوە نەدا
نەبادا گەر لێرە نەبووم
لە ناکاودا
"ئازاد هەورامی" بێ بۆ لام
با بیبینێو هەڵی بگرێو

تا دێمەوە هەر خۆی تەنیا
ئاوازە زۆر غەمبارەکەی
"مرابیوس"ی پێ لێدا!

با ئەو کتێبەی "حەللاج"یش
دیار بێو هەروا لەسەر ئەم تاقە بێ
نەبادا گەر لێرە نەبووم
لە ناکاودا
"عبدالخالق" بێتە ماڵێ
با بیبینێو تا دێمەوە
تەماشایکا و چاوەکانی
لە دێری خوێندا نوقوم کا!

با وێنەی ئەو منداڵانەیش
کەروێشکە بێ لانەکانی شاری کەرکووك
لەم دیوارە نەکرێتەوە
نەبادا من لێرە نەبمو لە بەغداوە
لە پڕ "فەرەیدون عەلی ئەمین" بێتەوەو
نەیانبینێو چیرۆکێکی
ئێسك سووکی منداڵانمان لە کیس بچێ!
با ئەم دوو سێ ڕۆژەیش دەرگای
حەوشەکەمان لەسەر پشت بێ

نەبادا گەر لێرە نەبووین
ـ لەم جەژنی ڕاپەڕینەدا-
لە شەهیدانی نەناسراو
لە شەهیدانی بێماڵو بێ ناونیشان
گەڕانەوەو ڕێیان کەوتە ئەم کۆڵانە
با بیبینن و گیر نەخۆنو
دەم بە خەندەو
خوێن بە خەندە
یەکە یەکە بێنە ژووریٚ!

مارتی 1994

یادداشتی کۆترە کێوییەك

لە ناو ڕیشی دەوەنێکدا خۆم شاردەوەو
گوێم گرت لە بەردی ڕەوەزێ
تاقە خەمی بەرد ئەوەبوو:
ئێستەو دواڕۆژ
لەو شاخەدا هیچ ڕەوەزە بەردێ نەبێ
لە ئاست ئەودا سەر هەڵبڕێو
لەو بەرزترا
لە بەرۆکی ئێوارەدا خۆم شاردەوەو
گوێم گرت لە جۆگەلە ئاوێ
تاقە خەمی ئاو ئەوەبوو:
ئەم کەی ئەبێ بە لافاوێو
لەم وەرزەدا
ڕۆژێ زووتر
جۆگەکانی تر قووت ئەدا!

لەناو قژی تەمو مژدا خۆم شاردەوەو
گوێم گرت لە ڕازی بولبولێ:
تاقە خەمی ئەم بولبولەیش هەر ئەوەبوو
لە وڵاتی ڕەنگاوڕەنگی گۆرانیدا
ئێستەو دواتر
هەرگیز دەنگێ پەیدا نەبێ
لەخۆی خۆشتر!
لە پشت ملی کەنتۆرێکدا خۆم شاردەوەو
گوێم گرت لە ئاوێنەی جوانێ
تاقە خەمی ئاوێنەکە هەر ئەوە بوو:
کوێر بێو بشکێو
وردو خاش بێو
بەڵام ئەو ڕۆژە نەبینێ
لەبەر ئەودا
لە پەریخانی شاژنی
ژنێکی تر هەبێ جوانتر!
لە دواییدا، ویستم بچمە پاڵ سنووقە فیشەکێکو
لە سێبەریا خۆم حەشاردەم..
گوێ لە خوێنی مێژووم بگرم
کە هەر مێژووی خۆم کوشتوویێتی و بۆتان باسکەم!
گوێ لە گەردنی پەڕیوی خۆم ڕابگرم
کە هەر دەستی خۆم پەڕاندیو بۆتان باسکەم!

گوێ لە سێدارەی دەنگی خۆم ..
کە هەر خۆم بووم بە سێدارەی..
گوێ لە زیندانی خەونی خۆم
کە هەر خۆم بووم بە زیندانی و بۆتان باسکەم!
بەڵام تفەنگ..تفەنگ.. تفەنگ..
پێی زانیمو فریا نەکەوتم هەڵفڕم
بە دوو باڵی شکاوەوە..
لە بەردەمی ئەودا کەوتم!.

1995

بەڵێن

خاتوو چیللەر هەموو ساڵێ لە زستاندا
بەڵێن ئەدا بە بەفرو با
ئەمجارەیان دەستەکانی دیاربەکر
بکا بە کۆتەرە داروو
کەرت کەرتیکاو
بیهاوێتە کوورەی ئاگر!.

خاتوو چیللەر هەموو ساڵێ لە بەهاردا
بەڵێن ئەدا بە گژوگیا
ئەمجارەیان سەری دەرسیم بکا بە تاجە گوڵینەی
زرێپۆش‌و
فڕێی باتە بەر پێی سوپا!
خاتوو چیللەر هەموو ساڵێ لە هاویندا
بەڵێن ئەدا بە دڕك و داڵ
ئەمجارەیان (وان) کوێر بکاو

خەجو سیامەند نەهێڵێو
لەبەرماڵی ئەتاتورکا
بیکا بە کەرنەڤاڵی ساڵ !؟

خاتوو چیللەر هەموو ساڵێ لە پاییزدا
بەڵێن ئەدا بە خەزانو گەڵا ڕێزان!
سوێند بەسەرە ڕووتاوەکەی "وەتەن" ئەخوا..
سوێند بەسەرە بێ ملەکەی عەدالەتو حورپیەتو
سوێند بەسەرە خوێناوییەکەی ئەستێرەو مانگ..
ئەمجارەیان دوا بارەگای دەنگمان بگرێو
دوا مێژوومان بووەرێنێو
دوا ڕووبارمان بخنکێنێو
دوا دۆزەخیش بۆ شاخ داخا!

خاتوو چیللەر .. تاقە ژنە
سێ مانگ جارێ
ساڵی چوار جار
لە درۆ پیاوی عەسکەرتار
کوڕ و کچی
کەڕو کوێر و لاڵی ببێ!!

1995